

**EUROOPAN KOMISSION JA EUH:N VASTAUKSET EUROOPAN
TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN ERITYISKERTOMUKSEEN**

**”EUROPOLIN TUKI MUUTTAJIEN SALAKULJETUKSEN TORJUMISEKSI:
EUROPOLIA ARVOSTETAAN KUMPPANINA, MUTTA SE KÄYTTÄÄ TIETOLÄHTEITÄ
LIIAN VÄHÄN JA MITTAA TULOKSIA PUUTTEELLISESTI”**

TIIVISTELMÄ

I. Vuonna 2015 hyväksytyssä Euroopan muuttoliikeagendassa¹ määriteltiin muuttajien salakuljetuksen torjunta yhdeksi toiminnan painopisteistä.

Syyskuussa 2020 hyväksytyssä uudessa maahanmuutto- ja turvapaikkasopimuksessa² esitetään muuttajien salakuljetuksen tehokkaampaa torjuntaa varten uutta EU:n toimintasuunnitelmaa vuosiksi 2021–2025. Toimintasuunnitelmassa on tarkoitus keskittyä rikollisverkostojen torjuntaan, ja sen avulla edistetään EU:n turvallisuusunionistrategian mukaisesti yhteistyötä ja tuetaan lainvalvontaviranomaisten työtä maahanmuuttajien salakuljetuksen ja siihen usein kytkeytyvän ihmiskaupan torjumiseksi. Toimintasuunnitelma perustuu Europolin ja sen ihmisten salakuljetusta tutkivan eurooppalaisen keskuksen, Frontexin, Eurojustin sekä EU:n lainvalvontakoulutusviraston työhön. Uusilla toimenpiteillä ja virastojen yhteistyöllä voidaan vastata talousrikostutkintaan, varojen takaisinperintään ja asiakirjapetoksiin liittyviin haasteisiin sekä uusiin ilmiöihin, kuten digitaaliseen salakuljetukseen.

Salakuljetuksen torjuminen on yhteinen haaste, joka edellyttää kansainvälistä yhteistyötä ja koordinoitua sekä tehokasta rajavalvontaa. Uudessa maahanmuuttajien salakuljetuksen vastaisessa EU:n toimintasuunnitelmassa edistetään EU:n ja kolmansien maiden välistä yhteistyötä maahanmuuttajien salakuljetuksen vastaisten kohdennettujen kumppanuuksien avulla osana laajempia kumppanuuksia keskeisten kolmansien maiden kanssa. Tähän kuuluu tuen antaminen alkuperä- ja kauttakulkumaille valmiuksien kehittämiseen sekä lainvalvontapuitteiden että käytännön toiminnan osalta, millä edistetään poliisi- ja oikeusviranomaisten tehokasta toimintaa.

EU aikoo myös parantaa tietojenvaihtoa kolmansien maiden kanssa ja kentällä toteutettavia toimia tukemalla yhteisiä operaatioita ja yhteisiä tutkintaryhmiä sekä tiedotuskampanjoita laittoman muuttoliikkeen riskeistä ja laillisista vaihtoehdoista. Myös EU:n virastojen olisi tehtävä tiiviimpää yhteistyötä kumppanimaiden kanssa. Europol aikoo tiivistää yhteistyötään Länsi-Balkanin maiden kanssa, ja komissio ja Europol pyrkivät saamaan aikaan samanlaisia sopimuksia Turkin ja muiden naapurimaiden kanssa. Komissio aikoo sisällyttää tämän pyrkimyksen myös yhteistyöhönsä Afrikan unionin (AU) kanssa.

Myös yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan operaatioilla voidaan huomattavasti tukea Europolin (ja muiden virastojen) pyrkimyksiä puuttua muuttoliikkeen aiheuttamiin haasteisiin unionin ulkopuolella niin merellä – keskisellä Välimerellä – kuin tärkeimmissä Afrikan lähtö- tai kauttakulkumaissa, joissa esiintyy salakuljetusta ja ihmiskauppaa.

Tämän vuoksi komissio ja EUH suhtautuvat myönteisesti tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomukseen, sillä sen avulla voidaan osaltaan lisätä tietoisuutta siitä, että Europolilla on oltava valmiudet ja välineet auttaa jäsenvaltioita ehkäisemään tehokkaasti muuttajien salakuljetusta vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnan yhteydessä.

¹ COM(2015) 240 final.

² COM(2020) 609.

V. Komissio on tilintarkastustuomioistuimen kanssa yhtä mieltä siitä, että kansainvälisten sopimusten tekeminen niiden EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, jotka on valittu painopisteiksi, on haastavaa ja että komissiolla on ollut tältä osin ongelmia. Komissio kuitenkin katsoo, että asiassa on tapahtunut edistystä.

HUOMAUTUKSET

24. b) Komissio on tilintarkastustuomioistuimen kanssa yhtä mieltä siitä, että kansainvälisten sopimusten tekeminen niiden EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, jotka on valittu painopisteiksi, on haastavaa ja että komissiolla on ollut tältä osin ongelmia. Komissio kuitenkin katsoo, että asiassa on tapahtunut edistystä. Sen jälkeen kun neuvosto antoi vuonna 2018 kahdeksan neuvotteluvaltuutusta MENA-alueen maiden³ ja Turkin kanssa käytäviä neuvotteluja varten, komissio on käynnistänyt neuvottelut Turkin kanssa, ja ne ovat edenneet hyvin. Muiden maiden osalta komissio on tiiviisti yhteydessä toimivaltaisiin viranomaisiin eri tasoilla, mutta edistyminen kohti neuvottelujen virallista käynnistämistä on kangerrellut.

30. Europol-asetuksen 25 artiklan 1 kohdan mukaan Europol voi siirtää henkilötietoja kolmansille maille, jos on olemassa direktiivin (EU) 2016/680 36 artiklan nojalla tehty tietosuojan riittävyyden toteava päätös tai jos unioni ja kolmas maa ovat tehneet SEUT-sopimuksen 218 artiklan nojalla kansainvälisen sopimuksen, jossa annetaan yksityisyydensuojaa, perusoikeuksia ja yksilön vapauksia koskevat riittävät takeet, tai jos on olemassa henkilötietojen vaihdon mahdollistava yhteistyösopimus, joka on tehty ennen toukokuun 1. päivää 2017 Europolin ja kyseisen kolmannen maan tai kansainvälisen järjestön välillä päätöksen 2009/371/YOS 23 artiklan mukaisesti.

Lisäksi Europol-asetuksessa sallitaan myös siirrot tapauskohtaisesti 25 artiklan 5 ja 6 kohdassa säädettyjen erityisten poikkeusten perusteella.

Neuvoston antamiin valtuutuksiin sisältyy erityisiä ohjeita, joiden tarkoituksena on varmistaa asianmukainen tietosuojatakeiden taso sovellettavan lainsäädännön ja oikeuskäytännön mukaisesti. Koska kullakin maalla on eritasoinen perusoikeuksien suoja, tietosuoja mukaan luettuna, eri maiden kanssa käytävät neuvottelut voivat johtaa erilaisiin tuloksiin.

34. Europolin alaisuudessa toimiva SIRENE-toimisto tarjoaa virastolle mahdollisuuden kerätä ja tallentaa merkityksellisiä tietoja terrorismista ja muusta vakavasta rikollisuudesta, helpottaa terroristeja ja vakavaan rikollisuuteen syyllistyneitä koskevia operatiivisia, taktisia ja strategisia analyyseja sekä edistää osaltaan Europolin roolia rikostietojen keskuksena.

Komissio on esittänyt, että Europolille annetaan mahdollisuus tallentaa jäsenvaltioita kuultuaan Schengenin tietojärjestelmään tietoja kolmannen maan kansalaisen epäilyistä osallisuudesta Europolin toimivaltaan kuuluvaan rikokseen.⁴

35. Vuonna 2020 annetussa EU:n turvallisuusunionistrategiassa todetaan, että Interpol on yksi suurimmista kansainvälisistä rikospoliisijärjestöistä ja sillä on tärkeä rooli yhteistyön ja tietojenvaihdon tehostamisessa. Kuten EU:n terrorisminvastaisessa ohjelmassa (COM(2020) 795 final, 9.12.2020) ilmoitettiin, komissio on antanut neuvostolle suosituksen luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseen Interpolin kanssa. Yksi komission ehdotuksen tavoitteista on käynnistää Europolin tietojenvaihto Interpolin kanssa ja mahdollistaa Europolin pääsy Interpolin tietokantoihin.

³ Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka (MENA-alue).

⁴ Lisätietoa on ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2016/794 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse Europolin yhteistyöstä yksityisten osapuolten kanssa, rikostutkintaa tukevasta Europolin suorittamasta henkilötietojen käsittelystä sekä Europolin roolista tutkimuksessa ja innovoinnissa (COM(2020) 796 final, 9.12.2020).

45. Komissio on samaa mieltä tilintarkastustuomioistuimen huomautuksesta, jonka mukaan Europol on voinut siirtää operatiivisia henkilötietoja Frontexille vasta asetuksen (EU) 2019/1896 (ks. 90 artikla) voimaantulosta lähtien, kun taas tietojen siirto Frontexilta Europolille oli mahdollista jo vuonna 2016 annetun Frontex-asetuksen nojalla.